

Jest dziś ogromne zainteresowanie kulturą religijną. Dużą rolę spełniają tutaj środki społecznego przekazu. W telewizji austriackiej są dwa razy w tygodniu programy biblijne. Dużym powodzeniem cieszy się Bibelquiz — zgaduj zgadula biblijna. W Austrii są zresztą najlepsze audycje religijne. Ważną rolę spełniają tzw. cursilla. Natomiast grupy charyzmatyczne nie są za bardzo rozwinięte.

— Jak wygląda współpraca ekumeniczna?

Rozwija się dobrze. Są wspólne plany i wspólne inicjatywy. Trzeba również wspomnieć o kontaktach z judaizmem. Przed wojną Wiedeń był ważnym ośrodkiem żydowskim (ok. 200 tys. żydów), po wojnie rola ta zmalała (ok. 6 tys. żydów, głównie przybyszów ze Wschodu).

— Najbliższe plany?

Przygotowanie do Katholikentagu 1983 i do przyjazdu Papieża Jana Pawła II.

Z późniejszych informacji wynika, że OKB przygotowała zestaw materiałów dla grup biblijnych pt. *Chleb i kamienie* (Brot und Steine). Jest to antologia tekstów pt. *Nadzieja*, która służy do medytacji, modlitwy i studium i jest ponadto zaopatrzona w dodatki audiowizualne.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

Ks. Karol Mrowiec CM

DRUGIE SPRAWOZDANIE Z PRAC ZESPOŁU REDAKCYJNEGO DLA OPRACOWANIA OGÓLNOPOLSKIEGO ŚPIEWNIKA KOŚCIELNEGO

W pierwszym sprawozdaniu z prac Zespołu Redakcyjnego, jakie złożyłem w czasie obrad Sekcji Profesorów Muzyki Kościelnej w Sandomierzu (3—4 września 1981), a następnie opublikowałem w RBL (1982, nr 5, s. 374—381), przedstawiłem krótko koncepcję Śpiewnika, jego strukturę oraz stan zaawansowania prac redakcyjnych do czerwca 1981 r. W obecnym, drugim sprawozdaniu chciałbym również możliwie zwięźle omówić przebieg prac redakcyjnych, jakie miały miejsce w ciągu następných dwóch lat (1981—1983). W okresie tym Zespół Redakcyjny odbył ogółem 16 posiedzeń, a od rozpoczęcia prac 25 posiedzeń. Liczba ta nie wyda się z całą pewnością zbyt wysoka, jeśli uświadomimy sobie, że np. *Nowy Śpiewnik Ewangelicko-Luterański*, który ukazał się na Węgrzech w 1982 r., był przygo-

towywany przez 7 lat, przy czym Komisja Redakcyjna odbyła 132 posiedzenia¹.

Zanim przejdę *ad medias res*, pragnę poinformować o dwóch sprawach. Po pierwsze: odzew, ze strony czytelników RBL na opublikowane sprawozdanie nie był zbyt wielki. Do Redakcji napłynęło kilkanaście tych listów, które pochodziły od księży proboszczów, od osób zakonnych i świeckich, a także od autorów tekstów i melodii pieśni kościelnych. Od tych ostatnich odebraliśmy nawet kilkakrotnie listy z sugestiami lub wręcz konkretnymi propozycjami nowych śpiewów liturgicznych czy pieśni kościelnych, co sobie szczególnie wysoko cenimy i za co chciałbym tu publicznie im podziękować. Ponieważ skromny stosunkowo odzew na poddane pod dyskusję i ocenę społeczności katolickiej problemy, trudno uznać za przejaw obojętności wobec tak ważnej sprawy, jaką jest przygotowanie Ogólnopolskiego Śpiewnika Kościelnego, skłonny jestem interpretować ten fakt jako życzliwą aprobatę przedstawionego przez Redakcję punktu widzenia, w myśl zasady „qui tacet — consentire videtur”.

Po drugie: wobec wyjazdu za granicę jednego z członków kolegium redaktorskiego, uległ zmianie skład personalny Redakcji. W miejsce p. G. Skop wszedł do Zespołu Redaktorskiego ks. prof. Z. Rogala z Kielc, przez co jeszcze bardziej umocniła się więź z tzw. terenem, na potrzebę której zwrócili uwagę niektórzy Członkowie naszej Sekcji.

I. USTALENIA REPERTUAROWE DLA CZ. I ŚPIEWNIKA

1. Śpiewy mszalne

Redakcja jest zdania, że Śpiewnik Ogólnopolski powinien zawierać zarówno msze łacińskie, gregoriańskie jak i msze polskie. Spośród mszy łacińskich wtypowano dwie następujące:

1. Msza VIII (Missa de Angelis).
2. Msza składana: Kyrie XVI, Gloria VIII, Credo III, Sanctus i Agnus Dei XVIII.

Spośród mszy polskich wzięto pod uwagę:

1. Msza ks. A. Chlondowskiego — w wersji oryginalnej i bez skrótów.
2. Msza M. Machury.
3. Msza Ks. K. Mrowca (jak w Siedleckim).
4. Msza Ks. I. Pawlaka (Siedl.).
5. Msza Ks. J. Ścibora.
6. Msza Pielgrzymów.
7. Msza składana: Kyrie (Ks. W. Kądziała), Gloria, Sanctus i Agnus Dei (Ks. Z. Piasecki).

¹ Gabor Trajtner: *Neues Gesangbuch der Evangelisch-Lutherischen Kirche in Ungarn*. W: „I.A.H. Bulletin 11” Groningen 1983 s. 86.

Wymienione msze sprawdziły się w wielu regionach kraju. Do ich rozpowszechnienia przyczyniły się wydatnie transmisje mszy św. w Polskim Radio.

Układ części mszalnych polskich będzie następujący: osobno wszystkie *Kyrie*, osobno *Gloria* itd. Zrezygnowano z podania innych melodii *Credo* poza opracowaną przez Ks. Lewkowicza, ponieważ jest ona najbardziej znana, a praktyka duszpasterska dowodzi, że *Credo* nie jest zbyt często śpiewane — raczej bywa ono odmawiane.

Zgodnie z odnowioną liturgią za *ordinarium missae* uważa się również dialogi, *oratio fidelium*, aklamacje, Ojciec nasz oraz rozesłanie. Zostaną one wprowadzone do Śpiewnika w języku łacińskim i polskim.

Umieści się również III formę aktu pokutnego: „Panie, który zostałeś posłany...” z melodią ks. Z. Bernata i drugą melodię aktu pokutnego z Obrzędów Pogrzebu.

Oratio fidelium będzie posiadać dwa schematy melodyczne: 1) melodia oparta na Litanii do Wszystkich Świętych; 2) melodia ks. Ścibora („Alleluia”). Obie melodie są powszechnie znane i śpiewane. Zrezygnowano natomiast z melodii francuskiej, ponieważ jest stosunkowo trudna do śpiewania i mniej znana.

Melodie do „*Ite missa est*” weźmie się ze mszy VIII i XV oraz melodię wielkanocną z Alleluia. Melodię do „*Idźcie, ofiara spełniona*” — dwie melodie, powszechnie znane. Warto zauważyć, że zaproponowane przez Komisję Liturgiczną Episkopatu Polski „*Idźcie w pokoju Chrystusa*” posiada tę samą ilość sylab, co „*Idźcie, ofiara spełniona*”, więc może być śpiewane na te same dwie melodie.

Redakcja czyniła starania, ażeby wśród śpiewów *ordinarium missae* można było zamieścić popularne pieśni mszalne. Dotychczas Konferencja Episkopatu Polski nie wyraziła na to zgody. Zostaną one wykorzystane jako śpiewy procesyjne lub uwielbienia.

2. Jedną ze spraw, która z różnych powodów zajęła wiele czasu, było przygotowanie schematów do śpiewów międzylekcyjnych i wersetów allelujatycznych. Wprawdzie dużo z tych śpiewów zdołało się już przyjąć, jednakże Redakcja przeprowadziła selekcję celem wyeliminowania tych melodii, które są do siebie podobne. Przyjęto przy tym zasadę, że — o ile to możliwe — nie będzie się stosować gregoriańskich tonów psalmowych do wersetów allelujatycznych, ponieważ nie są one psalmami. Zatem należy stworzyć nowe schematy melodyczne.

W sumie zaproponowanych zostało 16 schematów śpiewów międzylekcyjnych i tyleż schematów wersetów allelujatycznych. W szczególności przedstawia się to następująco:

Śpiewy międzylekcyjne: na Adwent, Boże Narodzenie, W. Post, W.

Tydzień i Wielkanoc — po 1 schemacie melodycznym.

Wersety allelujacyjne: na Adwent i Boże Narodzenie oraz na W. Post i W. Tydzień (Chwała Tobie słowo Boże i Chwała Tobie Królu wieków) — po 1 schemacie;
na Wielkanoc — po 2 schematy (jeden z nich wykorzysta melodię Alleluja ze znanego śpiewu „O filii et filliae”).

Śpiewy międzylekcyjne i wersety allelujacyjne
na okres zwykły — po 5 schematów
na uroczystości Pańskie (Trójca Św., Boże Ciało, N. Serce P. Jezusa) — po 1 schemacie
na uroczystości maryjne — po 2 schematy
na uroczystość Świętych Pańskich — po 1 schemacie
za zmarłych — po 2 schematy śpiewów międzylekcyjnych
— po 1 schemacie wersetu allelujacyjnego
(nadto w W. Poście można wykorzystać *Chwała Tobie Królu wieków*).

3. Śpiewy na Wielki Tydzień

Opracowano następujące propozycje śpiewów na W. Tydzień:

Niedziela Palmowa

Hosanna Synowi Dawidowemu (ks. Z. Bernata — „Alleluja”).

Na procesję: *Hold Tobie, sława i cześć* (ks. Bernata);

Wjeżdża Król (ks. Lewkowicza), przy czym przy każdej zwrotce pieśni można śpiewać *Chrystus wodzem, Idziesz przez wieki* oraz *Króluj nam Chryste*.

Wielki Czwartek — Msza Wieczery Pańskiej

Na wejście: *A myśmy się chlubić powinni* (ks. Mrowca).

Obzęd umycia nóg: *Przykazanie nowe daję wam, Miłujcie się wzajemnie* lub *Miłujcie się nawzajem* (I. Pfeiffer).

Na ofiarowanie: *Gdzie miłość wzajemna*.

Procesja do ciemnicy: *Sław języku* (mel. greg. i druga mel. K. Etta).

Wielki Piątek

Adoracja krzyża: *Oto drzewo krzyża; Ludu mój ludu; Krzyżu święty; Święty Boże*.

Komunia św.: *pieśni eucharystyczne i o Krzyżu św. do wyboru* (zwłaszcza *Witam Cię, witam, przenajświętsze Ciało*).

Procesja do grobu: *Odszedł Pasterz od nas* (ks. Lewkowicza).

Wigilia Paschalna

Poświęcenie ognia: *Światło Chrystusa — Bogu niech będą dzięki*.

Pokropienie wodą święconą: *O Chryste, nasz Panie*

Śpiew „Alleluia” — w wersji prostej i uroczystej.

Psalm responsoryjny: jak w śpiewach międzylekcyjnych.

Aklamacja: *Chrystus zmartwychwstał — Prawdziwie zmartwychwstał*.

Procesja rezurekcyjna: *Wesoły nam dzień dziś nastał*.

4. W toku prac redakcyjnych zorientowano się, że należy jeszcze uwzględnić dział pieśni za zmarłych. Przede wszystkim wzięto pod uwagę tradycyjne pieśni żałobne, które uważa się powszechnie za najbardziej wartościowe; wykorzystano je jednak nie w całości, lecz w wyborze odpowiednich zwrotek. Proponuje się wprowadzić do Śpiewnika:

Boże Sędzio sprawiedliwy — zwr. 1 (na wejście) i zwr. 3 (na ofiarowanie) z pierwszą melodią (Siedl.).

Z sekwencją: *Dzień on dzień gniewu* — zwr. 1, 2, 8, 9, 10, 11 (na procesję w Dniu Zadusznych).

Jezu w ogroju mdlejący — zwr. 1, 10, 11.

Przez czyściowe upalenia — zwr. 1, 2.

Racz wiekuiste dać odpoczywanie — zwr. 1, 3.

W łaskawości niepojęty — zwr. 1, 2, 3, 7.

Zmiłuj się, Boże — zwr. 1, 2, 4.

Rozpatrzono również propozycję śpiewów podczas Mszy św. za zmarłych nadesłaną przez s. Laurentę Gałuszka. Przedstawia się ona następująco:

Na wejście: Ps. 129 — zwr. 1, 3 (*Exultate*, s. 52)

Bądź mi litościw (Siedl.).

Na przygotowanie darów: *Człowiek dać Ci nic nie może* (M. Machura)

Na Komunię: *Jam jest chlebem* (Siedl.)

Duszo Chrystusowa (Siedl.)

Na dziękczynienie: Ps. 150 (*Exultate*, s. 54)

Ps. 114 (Gelineau — oprac. Ks. Ziemiańskiego)

Ps. 9 (Siedl., 569)

Daleś nam (Siedl. s. 553).

Jezusowi cześć i chwala (*Pan pieśnią moją*, s. 64, zwr. 1—3)

Chwała bądź Bogu (Siedl. s. 403)

Witam Cię, witam (Siedl. 148).

Na zakończenie: *Witaj Królowo* (Siedl.).

Można także wykorzystać z Obrzędów Pogrzebu: *Mój Odkupiciel; U Ciebie, Boże*; Hymny z Laudesów i Nieszporów

lub ze zbioru „Wysławiamy Pana”: *Przyjdzie kiedyś* (s. 170),

lub ze zbioru „Radośnie przed Panem”: *Ja wierzę, zmartwychwstanę i Wierzę w Twoje zmartwychwstanie*.

Melodie do części stałych we mszy za zmarłych: Msza ks. J. Ścibora; Msza I. Preiffer (zob. cz. II, 8: Pogrzeb chrześcijański).

5. Śpiewy łacińskie

Dla podkreślenia łączności z Kościołem powszechnym i podtrzymania tradycji śpiewów chorałowych, zaproponowano uwzględnić, oprócz wspomnianych w dziele I (Śpiewy mszalne), następujące jeszcze śpiewy: *O salutaris, Tantum ergo, Adoro te devote, Parce Do-*

mine, Ubi caritas, Veni Creator, Regina coeli, Salve Regina i *Te Deum*. Jest to wybór najbardziej znanych, podstawowych śpiewów chorałowych. W odniesieniu do *Te Deum* nie powzięto jeszcze decyzji, czy ma to być melodia rzymska simplex, czy też tzw. piotrkowska.

6. Wybór modlitw

Ponieważ koncepcja Śpiewnika nie przewiduje, by miał on charakter śpiewnika-modlitewnika, postanowiono, że zaproponuje się tylko niezbędne minimum modlitw. Składać się na nie będzie skrót tzw. „małego katechizmu”, tj.: Ojcie nasz, Zdrowaś Maryjo, Wierzę w Boga, 10 przykazań Bożych, 5 przykazań kościelnych i 6 prawd wiary.

II. USTALENIA REPERTUAROWE DLA CZ. II ŚPIEWNIKA

Śpiewy związane z sakramentami i sakramentaliami oraz śpiewy przy poświęceniach, błogosławieństwach i podczas szczególnych uroczystości parafialnych.

Przy ustalaniu repertuaru tej części wzięto pod uwagę teksty odnowionej liturgii sakramentów. W niektórych wypadkach brak jeszcze do nich melodii.

1. Chrzest św.

Propozycja śpiewów:

Na wejście: pieśń okresowa.

Na procesję do miejsca liturgii słowa: Ps. 85 (84) lub Ps. 112.

Na wyznanie wiary można zaśpiewać odpowiednią pieśń, wykorzystując np. strofę na *Credo* z pieśni mszalnych (*Wierzę w Ciebie, Boże żywy — ze mszy „Boże lud Twój”; W jednego wierzę Boga wszechmocnego — ze mszy „Nieogarniony” lub Wierzę w Boga jednego — ze mszy „Z pokorą upadamy”*).

Aklamacja po chrzcie dziecka — *Chwała Ojcu* lub inne (nn. 191—202 lub 209 — brak jeszcze melodii). Można by tu zaśpiewać *Gloria* z pieśni mszalnych (np. „Boże lud Twój”).

Na zakończenie obrzędu chrztu: pieśń *Przez chrztu świętego* (ze śpiewnika „Alleluja”) lub nn. 203 i 204.

W czasie liturgii słowa — psalmy responsoryjne i Alleluja.

Podczas chrztu św, można również śpiewać śpiewy na aspersionę.

2. Bierzmowanie

Odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych można zastąpić śpiewem odpowiedniej pieśni, np. *Wierzę w jednego Boga*.

W czasie namaszczenia krzyżem św. zaleca się śpiew *O Stworzycielu Duchu przyjdź* albo sekwencję *Przybądź Duchu Święty* lub inną pieśń o Duchu Św. (np. *Przybądź Stwórco, Duchu Boży — Siedl.*).

Jeśli bierzmowanie odbywa się poza Mszą św., na początku można zaśpiewać psalm, jaki podaje Księga Bierzmowania, lub inną odpowiednią pieśń.

W czasie udzielania sakramentu można też śpiewać antyfonę *Umocnij w nas, Boże, to, co w nas dokonałeś.*

3. Eucharystia — śpiewy poza Mszą św. przy udzielaniu Komunii św. w czasie adoracji lub procesji eucharystycznej.

Tu można dokonać wyboru spośród znanych pieśni eucharystycznych, ale za najbardziej odpowiednie uznano: *Ślaw języku (Przed tak wielkim), O zbawcza Hostio, Zbliżam się w pokorze, Gdzie miłość wzajemna, Jezus, nasze odkupienie* (nr 91) na melodię *Jezu, królu najwdzięczniejszy*, oraz dwie nowe pieśni: *Nie opuszczając niebiosów* (nr 90) i *Jezusowi cześć i chwała* (nr 101), do których brak jeszcze melodii.

4. Sakrament pokuty

Śpiew jest wykonywany tylko podczas nabożeństw pokutnych. Do wykorzystania są tu powszechnie znane: Suplikacje; *Przed oczy Twoje czy Bądź mi litościw.*

Ponieważ wzory tych nabożeństw, zalecone w Księdze *Obrzędy Pokuty* ułożone zostały według pewnego schematu, który przewiduje śpiewy tylko na wstęp i zakończenie oraz między czytaniem, proponujemy następujące zestawy śpiewów pokutnych:

Na Adwent

Wstęp — *Niebiosa roś*, akt pokutny, śpiew litanijski (na mel. *oratio fidelium*), zakończenie — *Oto Pan Bóg przyjdzie.*

Na W. Post

Wzór I. Wstęp — *Bądź mi litościw* (zwr. 1, 2); na pokropienie — *Niech będzie błogosławiony Bóg*; na zakończenie — śpiew uwielbienia Magnificat.

Wzór II. Wstęp — *Do Ciebie, Panie, pokornie wołamy* (zwr. 1, 2); akt pokuty; modlitwa Pańska; zakończenie — *Błogosławiony Pan Bóg Izraela.*

Na okres zwykły

Wzór I. Wstęp — *Kochajmy Pana* (zwr. 1, 2); zakończenie — *Chwalcie Pana wszyscy.*

Wzór II. Wstęp — *Kochajmy Pana* (zwr. 1, 2); zakończenie — *Pobłogosław Jezu Drogi* (zwr. 1, 4).

Wzór III. Wstęp — *Kto się w opiekę*; zakończenie — *Błogosław, Panie, nas.*

Nabożeństwo pokutne dla młodzieży

Wstęp — *Niech błogosławiony będzie Bóg* lub Ps 40, 1—9 z refrenem *Pragnę, mój Boże, pełnić Twoją wolę*; na zakończenie *Cóż Ci, Jezu, damy.*

Brak propozycji śpiewów na nabożeństwo pokutne dla dzieci, gdyż nie znaleziono odpowiednich pieśni. Zrezygnowano także z propozycji nabożeństwa pokutnego dla chorych, ponieważ ma ono specyficzny charakter, a równocześnie wiadomo z doświadczenia, że chorzy raczej nie są zdolni do brania udziału w śpiewie.

Uwaga: jako pieśni pokutne mogą być użyte także niektóre zwrotki z pieśni mszalnych, np.:

*Chryste, Zbawco nasz z pieśni: Boże, lud Twój czią przejęty,
Baranku Boży ukrzyżowany z pieśni: Przed Twym ołtarzem,
O Baranku bez skazy z pieśni; Z pokorą upadamy.*

5. Kapłaństwo

W czasie udzielania święceń diakonatu przewidziany jest śpiew Litanii do W. Świętych, ant. *Błogosławieni, którzy mieszkają w domu Twoim, Panie* z Ps 83 oraz druga ant. *Jeżeli ktoś będzie mi służył* z Ps 43. Do obu antyfon brak jeszcze melodii. Można tu także wykorzystać inne śpiewy o podobnej treści, jak np. *Gdzie miłość wzajemna*; Ps 83 *O jak są miłe Twe przybeytki, Panie* lub Ps 45 *Kto się w opiekę.*

W czasie udzielania święceń kapłańskich powinno się śpiewać: Litanię do W. Świętych, jak przy diakonacie; hymn *O Stworzycielu, Duchu przyjdź* lub ant. *Chrystus Pan, kapłan na wieki* z Ps 109 (*Rzekł Pan do Pana mego*) oraz drugą ant. *Wy jesteście moimi przyjaciółmi* z Ps 99. Można także śpiewać ant. *Idźcie na cały świat* z Ps 88 (*Z radością duszy słyszę głos*). Do wszystkich tych śpiewów brak jeszcze melodii.

Warto zauważyć, że nie mamy pieśni i śpiewów, które by swą treścią odpowiadały tekstom związanym z udzielaniem sakramentu kapłaństwa, co zapewne należy tym tłumaczyć, że z reguły tego sakramentu udzielano wyłącznie w katedrach, a nie w kościołach parafialnych. W katedrach rozbrzmiewały śpiewy łacińskie, a w kościołach parafialnych potrzebne są teksty w języku narodowym.

6. Sakrament małżeństwa

Teksty i melodie związane z udzielaniem sakramentu małżeństwa w czasie Mszy św. znajdują się w *Obrzędach Sakramentu Małżeństwa*. Sakrament małżeństwa udzielany poza Mszą św. Tu praktycznie nie ma miejsca na śpiew. Na wejście można wykonać jakiś śpiew z refrenem, oparty na tekstach psalmów lub Ewangelii. W śpiewnikach brak jednak odpowiednich pieśni, a te, które zwyczajowo są śpiewane w czasie ślubu, są banalne w treści. Stąd pilna potrzeba napisania nowych tekstów i melodii, odpowiadających godności sakramentu małżeństwa. Z doświadczeń duszpasterskich wynika, że w czasie ślubu poza Mszą św. ludzie nie śpiewają (nie chcą wcale śpiewać), stąd na wejście najczęściej wykonywany bywa utwór organowy. Ze śpiewów należących do liturgii sakramentu zamieści się w Śpiewniku tylko hymn *O Stworzycielu, Duchu przyjdź*.

7. Sakrament chorych

Śpiew podczas udzielania sakramentu chorych praktycznie może mieć miejsce jedynie w wypadku, gdy udziela się go w kościele przy udziale wiernych. Jeśli dzieje się to poza Mszą św. przewidziane są trzy następujące śpiewy:

na wejście celebransa — śpiew okresowy, podczas namaszczenia i na zakończenie. Niestety brak odpowiednich pieśni. Potrzebny jest tekst, który mówiłby o godności cierpienia, zgardzania się z wolą Bożą w zdrowiu i chorobie, o łączności z całym Kościołem, o zbawieniu.

8. Pogrzeb chrześcijański

Teksty i melodie obrzędów pogrzebowych zawarte są w *Obrzędach Pogrzebu*. W Śpiewniku Ogólnopolskim proponuje się zostawić tylko te śpiewy, które powinien wykonywać lud.

W tym miejscu być może uwzględni się jeszcze śpiewy związane z procesją na Dzień Zaduszny. Mogą być nimi psalmy z *Obrzędów Pogrzebu* ze specjalnymi refrenami. Wyboru tekstów powinni dokonać liturgiści, do nas należeć będzie z kolei wyposażenie ich w melodie. Nadto proponuje się śpiewać w czasie procesji wybrane zwrotki sekwencji *Dies irae* (zwrotki 1, 2, 8, 9, 10, 11), przeplatając je refrenem pieśni *Dobry Jezu, a nasz Panie*. Wydaje się jednak konieczne wprowadzenie nowego tłumaczenia sekwencji, innego niż to, które podaje Siedlecki.

9. Śpiewy związane z poświęceniami i błogosławieństwami

Biorąc pod uwagę praktykę duszpasterską, postanowiono zrezygnować z pierwotnej propozycji śpiewów podczas poświęceń i błogosławieństw, z wyjątkiem poświęcenia domów. W tym ostatnim wypadku, jeśli poświęcenie domu odbywa się przy udziale grupy wiernych, można śpiewać *Ojcze wieczny, daj skuteczny* (Siedl., s. 338) lub Psalm 126 *Jeśli domu sam Pan nie zbuduje*.

10. Szczególne uroczystości parafialne — np. poświęcenie kościoła. Punkt ten nie został jeszcze opracowany.

III. REPERTUAR CZ. III

Nieszpory

Redakcja zmierzała do tego, ażeby z jednej strony potraktować nieszpory w sposób zgodny z odnowioną liturgią, a z drugiej strony zachować możliwie wiele elementów z nieszporów tradycyjnych, ponieważ zupełnie nowe teksty i melodie mogą nie znaleźć uznania zarówno u duszpasterzy jak i u wiernych.

W Śpiewniku znajdują się trzy rodzaje nieszporów: niedzielne, o N. Sakramencie i o N. Maryi Pannie. Uznano, że korzystne będzie trzy-

mać się nowego układu nieszpórów, jak w brewiarzu polskim. We wstępie (*Boże, wejrzyj ku wspomnieniu memu*) postanowiono opuścić w okresie W. Postu wers „Chwała Tobie Panie...”, gdyż w brewiarzu nie ma wyraźnego nakazu śpiewania go. Poza tym wiadomo, że w okresie W. Postu zamiast nieszpórów śpiewa się z reguły *Gorzkie Żale*.

Hymny zastąpione zostaną odpowiednimi pieśniami. Chodzi o te pieśni procesyjne, które stanowią tłumaczenie łacińskich hymnów niespórnych i są już znane wiernym. Zrezygnuje się zatem z nowych tłumaczeń hymnów, które znajdują się w brewiarzu polskim, ażeby nie stwarzać trudności mogących wyniknąć z różnych tłumaczeń tego samego tekstu.

Psalmy będą tradycyjne, tj. w tłumaczeniu Karpińskiego z melodiami, jak w *Śpiewniku Siedleckiego*. Idąc za uwagą, zawartą w brewiarzu polskim, która mówi o tym, że zamiast kantyków wolno śpiewać jeden ze wskazanych psalmów, pominie się kantyki w tłumaczeniu Skwarnickiego, ponieważ są napisane prozą i mała jest szansa, ażeby przyjęły się w tej formie, a wprowadzi się znane psalmy: *Chwalcie o dziatki; Boga naszego; Jeżeli domu Panie nie zbuduje; oraz Jerozolimo chwal Pana nad Pany*.

Nowością będzie wprowadzenie antyfon przed psalmami, których teksty znajdują się w brewiarzu polskim. Trzeba będzie do nich skomponować melodie lub wykorzystać schematy melodyczne śpiewów recytacyjnych, np. ks. Bernata.

Responsorium będzie drugą nowością nieszpórów, zgodną z odnowioną liturgią. Brak do niego melodii, które powinny być łatwe do nauczania.

Kantyk *Magnificat* będzie podany tylko w jednym, tradycyjnym przekładzie, z dwiema melodiami, jak u Siedleckiego.

Modlitwy wstawiennicze będą miały ujednoczone teksty odpowiedzi na wszystkie tygodnie.

W *Śpiewniku* nie zamieści się tekstów czytań ani modlitw, o czym poinformuje odpowiednia uwaga.

Zdecydowano, że rozesłanie, którego tekst jest identyczny z mszalnym, powinno mieć bogatszą melodię.

Uwaga: brewiarz polski zawiera hymny o Świętych (Commune), które można będzie wykorzystać jako pieśni i zaopatrzyć w nowe melodie.

IV. REPERTUAR CZ. IV. NABOŻEŃSTWA

Część ta będzie stosunkowo obszerna, gdyż składa się z 11 działów.

1. Nabożeństwo eucharystyczne

1.1. Adoracyjne. W praktyce duszpasterskiej na ogół utrzymuje się jednakowy schemat tego nabożeństwa. Proponuje się zatem następujące śpiewy: *Niechaj będzie pochwalony* (2 mel.): *Przed tak*

wielkim Sakramentem (2 mel.); *Niech będzie Bóg uwielbiony; Chwała i dziękczynienie; Wielbię Ciebie.*

1.2. Nabożeństwo 40-godzinne.

Układ nabożeństwa znajduje się w Rytuale. W praktyce jednak odprawia się je według regionalnych wzorców, dlatego Śpiewnik nie będzie zawierał żadnego schematu. W czasie nabożeństwa zaleci się śpiewanie pieśni eucharystycznych, śpiewów pokutnych (*Święty Boże i Przed oczy Twoje*) oraz Ps 69 z tekstem wydrukowanym w *Collectio Rituum*, z inną jednak melodią, a mianowicie z I tonem psalmowym.

2. Nabożeństwo do Serca P. Jezusa.

2.1. Czerwcowe z litaniami do N. S. P. J.

W Śpiewniku zamieści się Litanię do Serca P.J. z dwiema melodiami (tzw. wileńską, Siedl. s. 427 i ks. W. Świerczka). Po niej modlitwa. Zrezygnuje się natomiast z podawania tekstu Aktu poświęcenia rodzaju ludzkiego oraz śpiewu *Do Serca Twojego*, ponieważ wykonywany jest on tylko w niektórych parafiach.

2.2. Litania do Imienia Jezus — z melodią zgodną ze Śpiewnikiem Siedleckiego (s. 425).

3. Nabożeństwa pasyjne

3.1. Gorzkie Żale. Zostaną wprowadzone w wersji Siedleckiego z uwagą, że tzw. Intencja może być przeczytana lub wypowiedziana własnymi słowami.

3.2. Droga Krzyżowa. Pominie się teksty pieśni do śpiewania w czasie Drogi Krzyżowej, podane w Śpiewniku Siedleckiego. Zaproponuje się tylko pieśń na Wstęp i na Zakończenie tego nabożeństwa. Zgodnie z powszechną praktyką poda się aklamację: *Któryś za nas cierpiał rany.*

3.3. Litania do Najdroższej Krwi Chrystusa Pana.

Redakcja proponuje umieścić ją wraz z innymi litaniami (choć nie jest jeszcze powszechnie śpiewana), ponieważ może się okazać bardzo przydatna np. w czasie nabożeństw pokutnych. Poszukuje się ciekawszej melodii od tej, którą podaje Siedlecki. Może melodia s. Jończyk?

4. Nabożeństwa Maryjne

4.1. Anioł Pański. Tekst i melodia podane zostaną zgodnie z wersją śpiewnika Siedleckiego (1973). Poniżej umieści się dodatki jakie często znajdują zastosowanie w różnych parafiach: *Wieczny odpoczynek; Chwała bądź Bogu* (na mel. *Ty, któryś gorzko*); *Pozdrawiamy, wychwalajmy.*

W czasie wielkanocnym, zamiast *Anioł Pański*, śpiewa się: *Wesel się Królowo miła.*

4.2. Majowe z Litanią Loretańską i *Pod Twoją obronę*. Do śpiewania Litanii poda się dwie melodie: I i III wg Siedl. (1973). Po niej poda się tylko jedną orację (od MB Gromnicznej do Wielkanocy). Jeśli zajdzie potrzeba użycia którejś z pominiętych oracji — można ją będzie znaleźć w *Collectio Rituum*. Melodia do *Pod Twoją obronę* zostanie wzięta z Siedl. (1973), ale z drobnymi poprawkami, które odpowiadają powszechnie śpiewanej wersji.

Apel Jasnogórski zaopatrzony będzie tylko w melodię Rączkowskiego. Wprawdzie mel. Ormińskiego jest dość rozpowszechniona, jednak tu zostanie pominięta, ponieważ jest zbyt instrumentalna, a ludzie ją z reguły źle śpiewają.

4.3. Różaniec śpiewany. Tu powstaje wątpliwość, czy należy go zamieścić, ponieważ w czasach powojennych raczej się go nie śpiewa, lecz odmawia. Redakcja zamierza potem podać tylko tajemnice różańca, a przy poszczególnych tajemnicach odpowiednie zwrotki pieśni z uwagą, że śpiewa się je na mel. *Ty, któryś gorzko*, jak to jest już w Śpiewniku Mioduszeńskiego.

4.4. Godzinki o NM Pannie. Tekst i melodie Godzinek zostaną wzięte z Siedleckiego (1973) z drobnymi poprawkami interwałowymi, które bliższe będą wersji powszechnie śpiewanej. Proponuje się nadto poprawić stylistycznie orację w Godzinkach. Chodzi szczególnie o niektóre niezręczności, jak np. zwrot: „abyśmy, którzy Twoje niepokalane Poczęcie” itd.

5. Nabożeństwo do św. Józefa. Litania

Tekst i melodia zaczerpnięte zostaną z Siedleckiego. Inne melodie są mniej znane i słabe.

6. Nabożeństwo pokutne. Suplikacje. (zob. Sakrament Pokuty).

7. Nabożeństwa (Godziny) Słowa Bożego postanowiono nie włączać do Śpiewnika, ponieważ wiąże się ono zawsze z określonym tematem (np. pokuta, małżeństwo). Prowadzący takie nabożeństwo dobierze sobie sam odpowiednie pieśni lub śpiewy.

8. Dni Krzyżowe. Litania do Wszystkich Świętych.

Śpiewy i modlitwy na Dni Krzyżowe zostaną pominięte, ponieważ nabożeństwo to ma charakter lokalny.

Litania do Wszystkich Świętych zaopatrzona zostanie w melodię popularną (Siedl., s. 437).

9. Modlitwy i śpiewy o deszcz, pogodę i w różnych intencjach. Postanowiono podać wyłącznie pieśń *Królu, Boże Abrahama* z układem zwrotek jak w Siedleckim. Pominie się natomiast pieśń *Boże Abrahamów* z powodu słabego tekstu.

10. Nabożeństwo ekumeniczne

Nie zostało ono jeszcze opracowane.

Można zaproponować 2 pieśni, które pochodzą z nabożeństw innych wyznań chrześcijańskich i cieszą się wielką wziętością w licznych krajach, czego dowodem jest zamieszczenie ich w zbiorze ekumenicznym „Cantate Domino” (Kassel 1974, nr 1, 108).

1. *Nun jauchzt dem Herren alle Welt* — „Złącz, Panie miłujących Cię”. Pieśń tą znajduje się już w Śpiewniku ks. Chamskiego. Zamierzamy podać jej melodię w wartościach dłuższych, ażeby podkreślić jej hymniczny charakter.
2. *Lobe den Herren, den mächtigen König der Ehren*. Tekst ma być przetłumaczony przez ks. Danielskiego, melodia natomiast będzie zgodna z oryginałem.

11. Nabożeństwo misyjne

Nabożeństwo to jest jeszcze nie opracowane. Zamierzamy skorzystać z doświadczeń ks. Werbistów. Z całą pewnością można już dziś zaproponować pieśń *Narodów Zbawco, Chryste królu* z mel. ks. Chlondowskiego, którą podano także na uroczystość Chrystusa Króla.

Przyglądając się z punktu widzenia muzycznego bogactwu pieśni i śpiewów, jakie mają wejść do przygotowywanego Śpiewnika Ogólnopolskiego, łatwo dojść do wniosku, że Redakcja dąży do znacznego zróżnicowania repertuaru tak pod względem formy, jak i stylu wykonawczego. Obok pieśni, litanii, psalmów i innych śpiewów, jakie dotąd były w użyciu, pojawiają się nowe, rzadziej wykonywane lub w ogóle dotąd nieznanne w praktyce ludowej, jak np. śpiewy refrenowe, antyfony z psalmami, śpiewy responsoriałne i inne. Najważniejszą nowością Śpiewnika będzie właśnie wzbogacenie skarbcza kościelnej pieśni śpiewami niestroficznymi, które są ściśle związane z odnowioną liturgią. Podejmuje się przy tym próbę skompletowania grupy śpiewów opartych na tekstach Pisma św. i to nie tylko z przeznaczeniem do wykonywania w czasie Mszy św., ale także podczas udzielania sakramentów świętych czy podczas nieszpórów. Jednakże podstawę zbioru stanowić będą oczywiście pieśni dawne, mocno osadzone w tradycji Kościoła polskiego, i nowe, które zdołały się już rozpowszechnić. W ten sposób chcemy dać wiernym do ręki coś w rodzaju „Manuale Catholicum” czy „Cantionale Ecclesiasticum”, a równocześnie stworzyć rzetelną podstawę do ugruntowania prawdziwie liturgicznej kultury śpiewu w Polsce.

Rzecz jasna, pracy jest jeszcze sporo. Przede wszystkim należy sprawdzić najdokładniej teksty i melodie, a następnie zatroszczyć się o uzupełnienie wskazanych luk repertuarowych nowymi pieśniami lub śpiewami. W sprawie poprawności tekstów wypowiedzieliśmy się uprzednio. Przypomnijmy krótko, że Redakcja przyjęła zasadę jak najmniejszego ingerowania w tradycyjne teksty, ażeby ciągłymi poprawkami i zmianami nie dezorientować duszpasterzy i wiernych. Raczej skłonni jesteśmy pominąć całe strofy niż poprawiać poszczególne wersy. W stosunku do wersji melodycznej pieśni chcemy zająć

podobne stanowisko, choć nie zawsze będzie to możliwe. Doświadczenie wykazało, że najbardziej niezgodny z powszechnie przyjętą praktyką wykonywania wielu pieśni okazał się śpiewnik wydany przez Pallottinum. Powstaje zatem pytanie: w jakim stopniu należy kierować się tym śpiewnikiem jako obowiązującą normą? Jeśli praktyka wykonawcza nie poszła po linii śpiewnika pallotyńskiego oznacza to, że zamieszczone w nim teksty i melodie nie zostały zaakceptowane przez ogół wiernych, po prostu nie sprawdziły się w życiu. W tej sytuacji nie ma sensu kierować się tym zbiorem, tym bardziej, że przygotowujący Śpiewnik Ogólnopolski jest redagowany na zlecenie Episkopatu Polskiego i jako taki ma mieć charakter edycji normatywnej. Dodajmy, że wszelkie zmiany wersji melodycznej podejmowane będą z daleko idącą ostrożnością.

Jak wspomiano, w Śpiewniku znajdzie się spora liczba nowych pieśni i śpiewów. Repertuar zostanie odnowiony poprzez wykorzystanie współczesnych utworów wielu kompozytorów lub wydawców śpiewników. Niektóre nadesłane na nasz apel z wielu stron nowe pieśni okazały się cennymi pozycjami, ale większość — zwłaszcza pieśni o Świętych Pańskich — uznano za mniej udane pod względem tekstu lub melodii. Istnieje zatem nadal pilna potrzeba napisania wielu nowych, wartościowych tekstów i skomponowania odpowiednich melodii także do innych, wymienionych w sprawozdaniu śpiewów. W tym kontekście krzepiące jest, że grupa utalentowanych kompozytorów z Krakowa, Warszawy, Lublina, Łodzi i Poznania wyraziła gotowość skomponowania nowych utworów pod warunkiem, że otrzymają teksty wartościowe merytorycznie, a poetyckie i piękne — formalnie.

Do zadań Zespołu Redakcyjnego należy nie tylko zebrać z różnych źródeł bogaty materiał, ale także dokonać trafnego wyboru tekstów i melodii. I tu jawi się jedna z podstawowych trudności, z jaką Redakcja Śpiewnika musi się uporać. Najogólniej można ją sformułować w pytaniu: czy Komisja Redakcyjna może uzurpować sobie prawo nieliczenia się z gustem czy przyzwyczajaniem wiernych odnośnie do tekstów i melodii oraz narzucić im z góry taki a nie inny wybór pieśni lub śpiewów? Czy nie powinna liczyć się bardziej z pobożnością ludową, być na nią otwartą, innymi słowy — starać się zrozumieć ludzi, ich problemy, przyzwyczajenia i sposoby przeżywania prawd religijnych? Rzecz jasna, nie oznacza to równocześnie, iż Redakcja ma schlebiać gustom wiernych, które są zmienne, ani też obniżyć próg wymagań stawianych i twórcom, i odbiorcom.

W naszych pracach redakcyjnych przeżywamy często tego rodzaju rozterki, podobnie zresztą, jak inni wydawcy śpiewników kościelnych². Czy dać pierwszeństwo pedagogicznemu punktowi widzenia („co ludzie powinni otrzymać, czego mają się nauczyć, co odpowiada

² G. Gille: *Zum geistlichen Volkslied im 19. Jahrhundert*. W: „I.A.H. Bulletin 11”. Groningen 1983 s. 79.

wymogom stawianym przez Kościół”), czy też pastoralnemu punktowi widzenia („co się ludziom podoba, co ich wzrusza”)? Bez wątplenia chcemy dać pierwszeństwo pierwszemu punktowi widzenia, gdyż Kościół od wieków poucza i wychowuje. Pozostaje jednak pytanie, w jakim stopniu należy uwzględnić pastoralny punkt widzenia, skoro ten sam Kościół, zwłaszcza w epoce posoborowej, uznaje wartości tkwiące w pobożności ludowej i docenia to, co poprzez emocje oddziałuje na postawę wiernych. Kończąc II Sprawozdanie z prac Zespołu Redakcyjnego nad Śpiewnikiem Ogólnopolskim, dzielę się tymi wątpliwościami i równocześnie oczekuję zyczliwego odzewu w postaci licznych wypowiedzi, które ułatwią wybór właściwej drogi postępowania.

Lublin

KS. KAROL MROWIEC CM

Ks. Jerzy Chmiel

„BIBLIA JAKO SŁOWO BOŻE” COLLOQUIUM BIBILICUM W WIEDNIU 1982

Już po raz wtóry Rada Naukowa Austriackiego Katolickiego Dzieła Biblijnego urządziła Colloquium Biblicum w Wiedniu w dniach 22—23 X 1982 r. Jako temat wybrano zagadnienie: „Biblia jako słowo Boże”. W Colloquium uczestniczyło 35 egzegetów z Austrii, NRD, Czechosłowacji, Polski, Węgier, Jugosławii i Rumunii.

Gościnny wykład inauguracyjny wygłosił w auli uniwersytetu wiedeńskiego J. B. Bauer (Graz) na temat: „O historii kanonu biblijnego”. Prelegent mówił o analogicznych zjawiskach kształtowania się kanonu hebrajskiego i chrześcijańskiego w oparciu o starożytny model spisu ksiąg (kasyków). Cytując kanon Muratoriego, Tertuliana i Augustyna przedstawił niektóre przykłady tworzenia się „spisu ksiąg”.

Następne referaty służyły jako punkty wyjścia (*Impulsreferate*) dla dyskusji uczestników.

Pozycję dogmatyka wobec współczesnej egzegezy wyraził A. Seigfried (Wiedeń—Graz) w referacie: „Zapytania dogmatyka w sprawie tematu słowa Bożego”. Prelegent przypomniał sformułowania Vaticanum II odnoszące się do rozumienia objawienia Bożego: „Bóg w nadmiarze swej miłości zwraca się do ludzi jak do przyjaciół, aby ich zaprosić do wspólnoty z sobą i przyjąć ich do niej”. „Jezus Chrystus, Słowo Wcielone, człowiek do ludzi posłany, głosi słowa Boże” (DV 2 i 4). Dla dogmatyka istotnym postaniem biblijnym jest to, że Jezus Chrystus, który poniósł śmierć, zmarł twychwstał jako osobowe słowo Boże.

W. Beilner (Salzburg) w swoim referacie: „Jezusa własne rozumienie Pisma jako słowa Bożego” przedstawił swoistą metodę analizy wypowiedzi Jezusa, opartą na historyczno-krytycznym podziale materiału: cytaty skryptystyczne używane przez Jezusa, argumentacja z Pisma, Jezus „poprawia” ST. Jezus występuje nie jako typowy teolog słowa, lecz jako jego wypeł-